

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta
Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Voimassa oleva rauhanturvaamistoimintaa koskeva lainsäädäntö muodostuu suomalaisesta valvontajoukosta vuonna 1964 annetusta laista sekä toimintavalmiudessa Suomessa olevasta valvontajoukosta vuonna 1965 annetusta asetuksesta. Säädösten puutteellisuuksien korjaamiseksi esityksessä ehdotetaan rauhanturvaamislainsäädännön kehittämistoimikunnan mietinnön pohjalta, että rauhanturvaamistoimintaa koskeva lainsäädäntö uudistettaisiin kokonaisuudessaan. Uudistus on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa saattamalla säädökset ajanmukaisiksi siten, että valvontajoukkolaki korvataan uudella vastaavalla lailla ja valmiusjoukkoasetuksessa olevat säännökset sisällytetään osittain uuteen lakiin ja osittain sen nojalla annettaviin valtioneuvoston ja puolustusministeriön päätöksiin. Nykyisen lain ja asetuksen pääperiaatteet ovat kuitenkin osoittautuneet käyttökelpoisiksi, eikä uudessa lainsäädännössä ole huomattavaa tarvetta poiketa jo omaksutuista perusratkaisuista tai vakiintuneesta käytännöstä.

Lakiehdotukseen on otettu nykyistä selkeämmät säännökset ylimpien valtiolinten osuudesta rauhanturvaamistoimintaan osallistumista koskaan päätöksentekoon. Samoin on pyritty selkiinnyttämään rauhanturvaamisorganisaation hallinto, alistussuhteet ja rakenne.

Rauhanturvaamishenkilöstön osalta esityksessä tarkennetaan ja yksityiskohtaistetaan henkilöstön oikeusasemaa ja palvelussuhteen ehtoja koskevaa sääntelyä ja päätöksentekojärjestystä. Rauhanturvaamishenkilöstön palvelusasema määräytyy asianomaiselta osaltaan sotilasoikeudenhoidon kokonaisuudistuksen perusratkaisun mukaisesti. Lakiehdotukseen on otettu säännökset sekä hallinto- että muutoksenhakumenettelystä.

Uusi laki Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun eduskunta on sen hyväksynyt.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7
1. Lähtökohdat ja tavoitteet	3	1. Lakiehdotuksen perustelut	7
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	3	1.1. Rauhanturvaamistoiminnan järjestely	7
2.1. Nykyinen tilanne	3	1.2. Rauhanturvaamishenkilöstö	9
2.1.1. Voimassa oleva lainsäädäntö	3	1.3. Erinäiset säännökset	13
2.1.2. Rauhanturvaamistoiminnan rahoitus	5	2. Voimaantulo	14
2.1.3. Katsaus pohjoismaiseen lainsäädäntöön	5	LAKITEKSTI	14
2.2. Valmisteluelimet ja lausunnonantajat	6	Laki Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan	14
3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset	7		

YLEISPERUSTELUT

1. Lähtökohdat ja tavoitteet

Rauhanturvaamistoiminnasta on muodostunut Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) merkittävä ja näkyvä keino maailman rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Suomi on osallistunut YK:n harjoittamaan rauhanturvaamistoimintaan vuodesta 1956 alkaen muun muassa asettamalla tarvittaessa YK:n käyttöön valvontajoukkoja sekä sotilastarkkailijoita. Tämän ohella on voitu pitää toimintavalmiudessa Suomessa erillistä valmiusjoukkoa. Valmiusjoukon ylläpitäminen on luonut edellytykset valvontajoukon mahdollisimman nopealle kokoamiselle, varustamiselle ja lähettämiselle toimialueelle.

Tällä hetkellä Suomi ainoana maailmanjärjestön jäsenvaltiona osallistuu kaikkiin käynnissä oleviin YK:n rauhanturvaamisoperaatioihin. Eri kriisialueilla on rauhanturvaajina toiminut jo yli 18 000 suomalaista. Kaikkiaan YK:n rauhanturvaamistehtävissä on toiminut runsaat 350 000 sotilashenkilöä viidestäkymmenestä YK:n jäsenvaltiosta.

Suomen osallistuminen YK:n rauhanturvaamistoimintaan harkitaan kussakin tapauksessa erikseen YK:n pääsihteerin pyynnön perusteella. Päätöksenteossa noudatetaan vakiintuneita periaatteita ja menettelytapoja. Rauhanturvaamistoiminnan tosiasiallinen käynnistäminen ja ylläpitäminen sekä toiminnan hallinnon ja organisaation järjestäminen edellyttävät kuitenkin aiempaa yksityiskohtaisempia sekä lakiteknisesti ja terminologisesti täsmällisempiä säännöksiä. Tämän johdosta selkiinnytetään sekä osallistuspäätöksen tekemistä että toiminnan käytännön ohjaamista koskevia säännöksiä.

Rauhanturvaamishenkilöstöä koskeva voimassa oleva lainsäädäntö on rauhanturvaamistoiminnasta kertyneiden kokemusten perusteella osoittautunut eräiltä osin aineellisesti ja lakiteknisesti puutteelliseksi sekä vaikeaselkoiseksi. Suomen osallistumisessa rauhanturvaamistoimintaan on keskeistä ollut henkilöstön asettaminen YK:n käyttöön. Puutteita onkin havaittu lähinnä rauhanturvaamishenkilöstön oikeusasemaa ja palve-

lussuhteen ehtojen määräytymistä koskeissa sääntelyissä.

Rauhanturvaamishenkilöstö on valvontajoukon tehtävien toteuttamiseksi velvollinen alistumaan sotilaalliseen käskyvaltaan ja kuriin. Toisaalta valvontajoukko muodostetaan henkilöistä, jotka vapaaehtoisesti sitoutuvat palvelemaan siinä sen tehtävien täyttämiseksi usein erikoislaatuissa palvelusolosuhteissa. Näistä syistä korostuu rauhanturvaamishenkilöstön palvelussuhteen olemassaoloa ja edellytyksiä sekä asianomaisen velvollisuuksia ja niiden tehosteita koskevien säännösten merkitys.

Sen yli neljännesvuosisadan aikana, jonka Suomi on osallistunut YK:n rauhanturvaamistoimintaan, on valtion palveluksessa olevan henkilöstön oikeusasemassa ja palvelussuhteen ehtojen määräytymisessä tapahtunut uudistuksia. Julkishenkilöstön palvelusasemaa pyritään säätelämään aiempaa yksityiskohtaisemmin. Näin ollen on katsottu välttämättömäksi nykyaikaistaa rauhanturvaamishenkilöstön oikeusasemaa koskevat säännökset.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

2.1.1. Voimassa oleva lainsäädäntö

Rauhanturvaamistoiminnan lainsäädännölliset perusteet luotiin lailla Lähi-idän suomalaisesta valvontajoukosta (584/56). Tämä laki, jota sovellettiin vuonna 1956 Suezin kanava-alueelle Egyptiin lähetettyyn suomalaiseen joukko-osastoon, on muodollisesti jäänyt kumoamatta. Koska vuonna 1964 katsottiin, että mainitun lain säännökset eivät sellaisenaan olleet sovellettavissa lähetettäessä rauhanturvaajia Kyprokselle, annettiin 26 päivänä toukokuuta 1964 laki suomalaisesta valvontajoukosta (276/64), jäljempänä valvontajoukkolaki. Sen 1 §:n mukaan suomalainen valvontajoukko voidaan asettaa YK:n käyttöön kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitä-

miseksi kussakin tapauksessa erikseen tehtävällä päätöksellä. Koska valvontajoukkolain 13 §:n nojalla sovelletaan myös tarkkailijoihin, tapahtuu heidän asettamisensa samassa järjestyksessä. Vastaavasti mitä jäljempänä on sanottu valvontajoukosta koskee soveltuvin osin myös tarkkailijoita.

Päätöksen rauhanturvaamistoimintaan osallistumisesta tekee hallitus eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa kuultuaan. Käytännössä valvontajoukkolain 1 §:ää on tulkittu siten, että toiminnan käynnistämispäätöksen tekee tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Valvontajoukon muodostaminen ja lähettäminen sekä tarkkailijoiden asettaminen YK:n pyynnöstä tietyille kriisialueelle valmistellaan puolustus- ja ulkoasiainministeriöissä ja esitellään ulkoasiainministeriöstä.

Valvontajoukko on operatiivisesti YK:n johdossa, mutta hallinnollisesti puolustusministeriön alainen. Rauhanturvaamishenkilöstö ei kuulu Suomen puolustusvoimiin eikä siis puolustusvoimien johto- ja käskyvaltasuhteiden alaisuuteen. Puolustusvoimista annetun lain (402/74) 2 §:ssä on puolustusvoimien eräksi tehtäväksi kuitenkin säädetty myötävaikuttaminen YK:n käyttöön asetettavan valvontajoukon järjestelytoimiin. Valvontajoukon sisäinen järjestys on sotilaallinen.

Rauhanturvaamishenkilöstön ja valtion välillä oleva palvelussuhde ei ole työsopimussuhde eikä tavallinen virkasuhde valtioon, vaikka siinä on monia viimeksi mainitulle ominaisia piirteitä. Kysymyksessä ei ole myöskään palvelussuhde YK:hon. Palvelussuhde on luokiteltu niin sanotuksi muuksi julkisoikeudelliseksi palvelussuhteeksi, jolloin henkilöstön oikeusasema määräytyy voimassa olevan normiston ja noudatetun käytännön perusteella. Valtiota työnantajana edustaa yleensä puolustusministeriö.

Toimivalta rauhanturvaamishenkilöstön palvelukseen ottamiseen on lain mukaan kahdella viranomaisella. Valvontajoukkolain 3 §:n mukaan tasavallan presidentti määrää valtioneuvoston esityksestä valvontajoukon päällikön tehtävänsä sekä henkilön toimimaan YK:n valvontajoukon johtolimesissä tai muussa valvontaelimessä. Kun valvontajoukko lain 2 §:n mukaan on puolustusministeriön alainen, ministeriö ottaa palvelukseen muut valvontajoukossa palvelevat paitsi sen päällikön. Valvontajoukkoon hyväksytyltä vaadittavasta sitoumuksesta, valvontajoukkoon otetun palvelussuhteen alkamisesta sekä palvelussuhteen jatkamisesta on säädetty lain 4

§:ssä. Palvelussuhteen päättymistä koskevat säännökset sisältyvät valvontajoukkolain 5 §:ään. Päättymisen voi johtua palvelussuhteen määräjän loppuunkulumisesta, rauhanturvaamistoiminnan lopettamisesta tai supistamisesta taikka asianomaisen palveluskelpoisuudessa tai sopivuudessa esille tulleesta seikasta. Palvelussuhteen päättymisen asianomaisen oman pyynnön johdosta on myös mahdollista.

Valvontajoukkolain 6 §:n nojalla joukossa palvelevat ovat sotaväen rikoslain ja sotilaskurinpitoasetuksen (435/72) alaisia. Heidän tekemiinsä rikoksiin sovelletaan kuitenkin yksinomaan rauhana aikana tehtyjä rikoksia koskevia säännöksiä, ja rankaisuvaltaa järjestysasioissa käyttää valvontajoukon päällikkö sen mukaan kuin puolustusministeriö määrää. Tässä pykälässä on lisäksi säädetty valvontajoukossa palvelevien tekemien sotilasrikosten oikeuspaikasta. Sotilasoikeudenhoidon kokonaisuudistuksen yhteydessä annetulla, tammikuun 1 päivänä 1984 voimaan tulevalla lailla (333/83) valvontajoukkolain 6 § muutettiin uudistusta vastaavaksi.

Valvontajoukkolain 7 §:n mukaan valvontajoukossa palveleville suoritettavan palkan, päivärahjan ja matkakustannusten korvauksen perusteet ja suuruuden sekä heille kuuluvat luontoisedut tai niiden rahallisen korvauksen vahvistaa valtioneuvosto. Rauhanturvaamishenkilöstön palkkaus perustuu eräin muutoksin samanarvoisten puolustusvoimien virkojen tai tointen palkkaukseen. Valtion virkamiespalkkausten asteikkotarkistukset ja maksuperusteiden muutokset heijastuvat käytännössä myös rauhanturvaamishenkilöstön palkkaukseen. Valtioneuvosto on lisäksi määrännyt rauhanturvaamistehtävissä palvelevalle palvelusaikana annettavasta terveyden- ja sairaanhoidosta.

Valvontajoukkolain 8 §:n mukaan suoritetaan valvontajoukkoon otetulle palveluksesta joukossa aiheutuneen ruumiinvamman tai sairauden johdosta korvausta valtion varoista. Korvauksesta ruumiinvamman tai sairauden johdosta suomalaisessa valvontajoukossa palvelevalle annetun asetuksen (299/64) mukaan korvaus suoritetaan sotilasvammalaissa (404/48) säädetyn suuruusena.

Palvelusolosuhteisiin liittyvien vaaratekijöiden vuoksi on lakiin lisätty 8 a § (557/77), joka sisältää valtuuden valvontatehtävissä palvelevan omaisuudelle palvelustehtävässä aiheutuneen vahingon korvaamiseen valtion varoista. Sen nojalla on annettu valtioneuvoston päätös suomalaisessa valvontajoukossa palvelevan omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamisen perusteista (598/

77). YK korvaa eräin edellytyksin ja rajoituksin hälytystilan ja evakuoinnin seurauksena aiheutuneet vahingot.

Säännös virkavapauden myöntämisestä valtion palveluksessa olevalle valvontajoukon palvelukseen otetulle henkilölle on lain 9 §:ssä. Valvontajoukkolain 10 §:n mukaan asianomainen saa lukea rauhanturvaamispalveluksensa ajan hyväkseen ikälisää, eläkettä, ylennystä, vuosilomaa tai muuta sellaista etua varten. Lain 11 §:n mukaan joukossa palvelevalla ei ole oikeutta tämän palvelussuhteen perusteella vuosilomalaissa (272/73) tarkoitettuun vuosilomaan eikä loman korvaukseen. Rauhanturvaamishenkilöstön verotus perustuu pääsääntöisesti tulo- ja varallisuusverolakiin (1043/74). Sen mukaisessa verotuksessa asianomaisen palkka on veronalaista tuloa, kun taas päivärahat ja luontoisedut ovat valvontajoukkolain 12 §:n erityissäännöksen nojalla verovapaita valvontajoukon ollessa asetettuna YK:n käyttöön.

Valvontajoukkolain 15 §:ään sisältyy säännös toimivallasta lain soveltamiskysymyksissä. Tämän nojalla on annettu puolustusministeriön päätös suomalaista valvontajoukkoa koskeviksi yksityiskohtaisemmiksi toimintamääräyksiksi (2.11.1973). Valvontajoukkolain 15 §:n nojalla on lisäksi annettu puolustusministeriön päätökset YK:n käyttöön asetetun valvontajoukon komentajan virkaohjeeksi (2.11.1973) ja Kyproksella olevan suomalaisen valvontaosaston päällikön virkaohjeeksi (29.11.1977).

Valvontajoukkolain 14 §:n nojalla on 5 päivänä maaliskuuta 1965 annettu asetus toimintavalmiudessa Suomessa olevasta valvontajoukosta (132/65), jäljempänä valmiusjoukkoasetus. Siihen sisältyvät säännökset puolustusministeriön valmiusjoukkoa koskevasta toimivallasta, valmiusjoukkohenkilöstön sitoumusajasta, toimintavalmiudesta sekä velvollisuudesta saapua koulutukseen tai palvelukseen, velvollisuudesta ilmoittaa palvelussuhteen voimassa pitämisen kannalta merkittävät seikat sekä valmiusjoukkohenkilöstön koulutusajasta. Valmiusjoukkoasetuksessa on edelleen säännökset valmiusjoukkohenkilöstön palvelussuhteen päättymisestä sekä valmiusrahan määramisestä. Asetuksen mukaan noudatetaan valmiusjoukkohenkilöstön palkkaa, luontoisetuja tai niiden rahallista korvausta, päivärahaa ja matkakustannusten korvausta sekä oikeusasemaa ja sosiaaliturvaa koskevalta osalta, mitä suomalaisesta valvontajoukosta on säädetty.

2.1.2. Rauhanturvaamistoiminnan rahoitus

Suomelle rauhanturvaamistoimintaan osallistumisesta aiheutuvat kustannukset rahoitetaan pääosin lisämenoarvioissa myönnettävistä määrärahoista. Vuoden 1982 loppuun saakka on rauhanturvaamistoiminnan rahoitukseen myönnetty varoja noin 512,5 miljoonaa markkaa.

Joukkoja asettaville valtioille suoritettavien korvausten perusteet ja määrät vahvistaa YK:n yleiskokous. Eri rauhanturvaoperaatioille on vahvistettu erilaisia korvausperusteita. YK:n rauhanturvaamistoiminnan rahoitus on ollut vaikeuksissa lähinnä sen vuoksi, että kaikki järjestön jäsenvaltion eivät ole suorittaneet YK:n yleiskokouksen hyväksymiä maksuosuuksia rauhanturvaamisoperaatioiden budjetteihin. Näistä syistä sekä Yhdysvaltojen dollarin kurssivaihtelujen takia ovat YK:n suorittamat korvaukset kattaneet 50 %:sta 85 %:iin Suomelle rauhanturvaamistoiminnasta aiheutuneista todellisista kustannuksista.

Suomi vastaa itse kansallisen koulutusorganisaation ylläpidosta, valmiusjoukkotoiminnasta sekä sotilastarkkailijoista aiheutuvista kustannuksista. Näitä menoeriä YK ei korvaa, vaan ne jäävät kokonaan Suomen kannettaviksi. Kyseiset menoerat, rauhanturvaamistoiminnasta aiheutuneet hallinnolliset kustannukset mukaan lukien, nousevat vuosittain noin 8 miljoonaa markkaan.

Suomen maksosuudet YK:n rauhanturvajoukoille sisältyvät ulkoasiainministeriön hallinnonalan pääluokkaan 24. Viimeksi mainittuun tarkoitukseen on vuoden 1983 tulo- ja menoarviossa myönnetty varoja 5,5 miljoonaa markkaa.

2.1.3. Katsaus pohjoismaiseen lainsäädäntöön

Ruotsi

Ruotsin rauhanturvaamistoimintaa säätelevät YK-palvelukseen asetettavasta valvontajoukosta annettu laki (SFS 1974:614) ja asetus (SFS 1976:152) sekä YK-palvelukseen liittyviä etuisuuksia koskevat Ruotsin puolustusvoimien pysyväämääräykset. Kyseisen lain mukaan Ruotsin puolustusvoimiin kuuluu valmiusjoukoksi organisoitu yksikkö. Hallitus asettaa valvontajoukon YK:n pääsihteerin pyynnöstä YK:n käytettäväksi rauhanturvaamistoiminnassa. Ruotsalainen valvontajoukko on enintään kahden pataljoonan suuruinen.

Valvontajoukosta annetun asetuksen mukaan puolustusvoimien komentaja antaa, ulko- ja puolustusministeriöiden yhteisesti neuvottelemien perusteiden mukaisesti, tarkemmat määräykset valvontajoukon henkilöstön rekrytoinnista, järjestämisestä ja kouluttamisesta. Puolustusvoimien komentaja voi siirtää valvontajoukkoasetuksen mukaan hänelle kuuluvat tehtävät maavoimien komentajalle.

Valvontajoukkoon otetulle valtion palveluksessa olevalle myönnetään virkavapautta koulutuksen ja valvontajoukkopalvelun ajaksi. Palvelussitoutumus tehdään toistaiseksi, kuitenkin enintään 13 kuukaudeksi. Irtisanomisaika on yhden kuukauden pituinen. Mikäli hallitus ei toisin päättä, kestää koulutus päällystön osalta korkeintaan neljä, muiden osalta kaksi viikkoa. Varsinainen palvelus ulkomailla kestää pääsääntöisesti valvontajoukossa seitsemän kuukautta ja tarkkailijatehtävissä 12 kuukautta. Valvontajoukon palvelukseen otetulle suoritettavista etuisuuksista päättää hallitus.

Valvontajoukon palvelukseen otettuun sovelletaan koulutus- ja valvontajoukkopalvelusaikana rikoslain sotilaita koskevia säännöksiä. Valvontajoukon jäsenet ovat kurinpitotoasioissa pataljoonan komentajan tai erillisen yksikön päällikön rankaisuvallan alaisia.

Norja

Suurkäräjien vuonna 1964 hyväksymän päätöksen mukaan Norja pitää puolustusministeriön ohjeiden mukaisesti joukkoja toimintavalmiudessa YK:ta varten. Kuningas on oikeutettu asettamaan YK:n pyynnöstä sen käyttöön joukkoja, mikäli yleinen tilanne sen sallii. Puolustusministeriö on valtuutettu tekemään esimerkiksi mahdollisen muiden pohjoismaiden kanssa tapahtuvan yhteistoiminnan edellyttämiä muutoksia joukkojen kokoonpanoihin. Puolustusministeriö on lisäksi valtuutettu yhdessä palkka- ja hintaministeriön kanssa määräämään YK:n palveluksessa olevien valvontajoukkojen henkilöstölle suoritettavista etuisuuksista. Kuningas on valtuutettu tarpeen mukaan komentamaan päällystystä ja miehistöä YK-palvelukseen maan rajojen ulkopuolelle. Puolustusministeriö on edelleen valtuutettu ryhtymään yhteistyössä muiden pohjoismaiden kanssa sellaiseen koulutus- ja perehdyttämistoimintaan, joka katsotaan tarpeelliseksi, jotta valmiusjoukkohenkilöstö voisi parhaalla mahdollisella tavalla toimia valvontajoukossa.

Norjalaista valmiusjoukkoa koskevat yksityiskohtaisemmat määräykset sisältyvät suurkäräjien edellä mainitun päätöksen perusteluihin sekä puolustusministeriön ja puolustusvoimien antamiin päätöksiin. Mainitun suurkäräjäpäätöksen perustelujen mukaan norjalaiseen valmiusjoukkoon kuuluu jalkaväkipataljoona, esikunta- ja erikoisosastoja, lentokuljetusosasto sekä yksi fregatti. Valmiusjoukon vahvuus on noin 1 250 miestä. Henkilöstön valinta perustuu vapaaehtoisuuteen, mutta täydennyshenkilöstöä voidaan myös komentaa tehtäviin. Joukko asetetaan YK:n käyttöön kontingenttina, mutta tarvittaessa se voidaan asettaa käyttöön myös yksiköittäin. Palvelusaika YK-joukoissa on pääsääntöisesti kuusi kuukautta.

Tanska

Kansankäräjät on vuonna 1964 hyväksynyt päätöksen, jolla se on antanut suostumuksensa tanskalaisen sotilaallisen valmiusjoukon perustamiselle sekä sille, että tämä joukko voidaan YK:n sitä pyytäessä, hallituksen suorittaman yleisen tilanteen arvioinnin mukaisesti asettaa YK:n käyttöön sen hyväksymiin toimintaohjeisiin perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan.

Tanskan rauhanturvaamistoimintaan osallistumista koskevia periaatteita sisältyy lisäksi mainittuun kansankäräjäpäätökseen liittyviin perusteluihin. Niiden mukaan valmiusjoukko käsittää jalkaväkipataljoonan sekä erikoisosastoja. Joukon vahvuus on noin 950 miestä. Henkilöstön valinta perustuu vapaaehtoisuuteen. Erikoiskoulutusjakson jälkeen valmiusjoukkoon valitut kotiutetaan. Sen jälkeen he ovat tietyn ajan velvollisia määräajassa saapumaan palvelukseen. Tällaisessa valmiudessa olevalle suoritetaan valmiusajalta erityistä korvausta. Joukon tai sen osan asettamisesta YK:n käyttöön sen pyynnöstä päättää hallitus. Muilta osin ei Tanskan, kuten ei Norjankaan, rauhanturvaamistoimintaan osallistumisesta ole säädetty laintasoisin säännöksiin.

2.2. Valmisteluelimet ja lausunnonantajat

Puolustusministeriö asetti 17 päivänä maaliskuuta 1981 toimikunnan selvittämään Suomen osallistumista YK:n sotilaalliseen rauhanturvaamistoimintaan koskevan lainsäädännön mahdollista uudistamistarvetta. Rauhanturvaamislainsäädännön kehittämistoimikunta ehdotti mietinnösään (komiteamietintö 1982:62), että suomalais-

sesta valvontajoukosta annettu laki uudistettaisiin kokonaisuudessaan. Toimikunnan mietintöön sisältyi tätä tarkoittava ehdotus laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan.

Lakiehdotuksesta pyydettiin lausunto ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, pääesikunnalta, Suomen Sinibarettiliitto r.y:ltä, Toimiupseeriliitto r.y:ltä ja Upseeriliitto r.y:ltä.

Lausunnonantajat pitivät rauhanturvaamislainsäädännön uudistamista tarpeellisenä ja katsoivat toimikunnan lakiehdotuksen muodostavan sille hyvän perustan. Hallituksen esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa on tarkoituksenmukaisilta osin otettu huomioon lausuntoihin sisältyviä yksityiskohtia koskevia huomautuksia.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotukseen sisältyy joitakin säännöksiä, joiden nojalla rauhanturvaamistoimintaa koskevaa päätöksentekoa ja toimivaltasuhteita muutettaisiin tai voitaisiin nykyisestä muuttaa. Näistä ainoastaan lain 28 §:ään perustuva puolustusministeriön laaja mahdollisuus siirtää toimivaltaansa laista johtuvissa asioissa alaiselleen viranomaiselle voi ajan myötä johtaa tarpeeseen painottaa ministeriön ja sen alaisten viranomaisten resurssitarpeita uudella tavalla.

Lakiehdotuksen 13 §:ään sisältyvä säännös palvelussuhteen pääsääntöisestä päättymisestä vasta

kotimaassa voisi nykytilanteeseen verrattuna jonkin verran vähentää niitä tapauksia, joissa palvelussuhde päättyy jo aikaisemmin. Kun nykyisen käytännönkin mukaan palvelussuhde useimmiten päättyy vasta Suomessa, ei tästä aiheutuva kustannusten lisäys ole huomattava.

Lakiehdotuksen 18 §:ään sisältyvä säännös, jonka mukaan tapaturmavakuutuslain mukainen korvaus olisi vaihtoehtoinen vähimmäiskorvaus, ei ole kustannusvaikutuksiltaan merkittävä.

Lakiehdotuksen 21 §:n säännöksellä olisi tarkoitus muun muassa lopettaa se nykyinen käytäntö, että ne sotilastarkkailijat, joilla on oma virka tai toimi puolustusvoimissa, toimivat myös sotilastarkkailijoina ollessaan omassa virassaan tai toimessaan. Säännöksen mukaan nämäkin henkilöt olisivat rauhanturvaamispalveluksensa aikana virkavapaita. Tämä johtaa siihen, että nämä palkat, jotka on tähän mennessä maksettu puolustusvoimien palkkausmomentilta, siirtyvät maksettaviksi rauhanturvaamistoimintaa koskevalta momentilta. Lisäys tälle momentille olisi vuotta kohden nykyrahassa noin 1,1 miljoonaa markkaa.

Puolustusvoimien käyttöön virkavapausajaksi jäävien vakanssien käyttämismahdollisuuksien mukana lisääntyy puolustusvoimien käytössä olevien resurssien määrä. Vuodenvaihteessa 1982—1983 omassa virassaan tai toimessaan palvelevien sotilastarkkailijoiden lukumäärä oli 18.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotus

1 luku

Rauhanturvaamistoiminnan järjestely

1 §. *Sovellettamisala.* Lakia sovellettaisiin Suomen osallistumiseen YK:n rauhanturvaamistoimintaan. Rauhanturvaamistoiminta on kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistoimintaa, jota YK on 1950-luvulta alkaen järjestänyt jäsenvaltioidensa sen käyttöön asettamin va-

paahtoisjoukoin. Laissa säädettäisiin tästä toiminnasta siltä osin kuin on kysymys näiden joukkojen ja muun vastaavan rauhanturvaamisorganisaation asettamisesta YK:n käyttöön, samoin kuin rauhanturvaamisorganisaation niveltyä valtionhallintoon, sen sisäisestä järjestyksestä ja henkilöstöstä.

Laissa ei säädettäisi Suomen osallistumisesta YK:ssa rauhanturvaamistoiminnan rahoitukseen tai toimintaa koskevaan päätöksentekoon eikä myöskään Suomen osallistumisesta YK:n peruskirjan 7 luvussa tarkoitettuihin sotilaallisen voi-

man käyttämistä edellyttäviin toimenpiteisiin. Samoin jäisi lain ulkopuolelle osallistuminen muuhun kriisien lieventämistoimintaan, kuten luonnon ja muiden katastrofien torjuntaan ja niiden tuhojen korjaamiseen.

Vain Suomen osallistumista koskevana laki ei kattaisi YK:n henkilöstöorganisaatiota eikä YK:n virkamiesten ja asiantuntijoiden asemaa. Laissa tarkoitettu rauhanturvaamishenkilöstö olisi Suomen valtion palveluksessa.

Laki olisi tarkoitettu olemaan tyhjentävä normisto Suomen osallistumisesta kyseessä olevaan toimintaan. Varsinkin henkilöstön osalta säädös olisi tarkoitettu tyhjentäväksi.

2 §. *Organisaatio ja osallistumisesta päättäminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rauhanturvaamisorganisaatiota ja osallistumista koskeva päätöksenteosta.

Organisaationa voisi olla valvontajoukkoja, erillisiä valvontayksiköitä, sotilastarkkailijoita sekä yksittäisiä YK:n rauhanturvaamistoiminnan johto-, valvonta- tai muussa toimielimessä toimivia henkilöitä.

Päätöksen rauhanturvaamisorganisaation käyttööseen asettamisesta ja toiminnan lopettamisesta tekisi tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Asia esittelään ulkoasiainministeriöstä. Päättettäessä valvontajoukon käyttöön asettamisesta valtioneuvoston tulisi ensin kuulla eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa.

Valvontajoukkolain säännökset asiasta ovat epätäydelliset. Lain mukaan osallistuspäätöksen tekee hallitus eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa kuultuaan.

Samalla pykälään sisällytettäisiin säännös puolustusministeriön toimivallasta määrätä toiminnan vähäisestä laajentamisesta tai supistamisesta. Tällaisella ei saisi olla kulloinkaan kyseessä olevan osallistumisen kannalta juurikaan ulko- tai sotilaspoliittista merkitystä. Näissä tilanteissa ei olisi tarkoituksenmukaista käyttää 2 momentin mukaista päätöksentekojärjestystä.

3 §. *Organisaation alistussuhteet, sisäinen järjestys ja toimivalta.* Pykälään otettaisiin säännökset organisaation alistussuhteista, sisäisestä järjestyksestä ja toimivallasta sitä koskevissa asioissa.

Organisaatio olisi toiminnallisesti YK:n ja muutoin puolustusministeriön alainen. Valvontajoukkolain 2 §:n mukaan valvontajoukko on puolustusministeriön alainen. Tästä säännöksestä riippumatta on ollut kiistatonta, että joukko on ollut toiminnallisesti YK:n alainen, koska tämä

seikka on koko rauhanturvaamistoiminnan perusta.

Pykälään sisällytettäisiin selventävä säännös puolustusministeriön toimivallasta järjestää rauhanturvaamisorganisaatio sekä nykyisiä vastaavat säännökset organisaation sisäisestä sotilaallisesta järjestyksestä ja siitä, ettei organisaatio kuulu puolustusvoimiin. Samalla siihen sisällytettäisiin viittaus puolustusvoimista annetussa laissa säädettyyn puolustusvoimien myötävaikuttamisvelvoitteeseen tähän toimintaan.

4 §. *Osallistumisen kustannukset ja henkilömäärävahvuus.* Pykälään sisällytettäisiin valvontajoukkolaista puuttuvat säännökset siitä, että osallistuminen rauhanturvaamistoimintaan tapahtuu tulo- ja menoarviossa siihen myönnettyjen määrärahojen puitteissa ja että toiminnasta aiheutuneiden kustannusten korvausten laskuttamisessa noudatetaan YK:n yleisesti hyväksymiä tai erikseen sovittuja periaatteita.

Rauhanturvaamishenkilöstön kokonaisvahvuus säilytettäisiin samana kuin valvontajoukkolain 14 §:n 3 momentissa on säädetty eli 2 000 henkilöä. Ottaen kuitenkin huomioon, ettei säädettävässä laissa rauhanturvaamishenkilöstöön enää luettaisi niitä, jotka nykyisessä järjestelmässä kuuluvat valmiusjoukkoon, merkitsisi säännös säädetyn enimmäishenkilömäärän kasvua. Tämä säännös ei tarkoittaisi sitä, että henkilöstön määrä todella lisääntyisi vastaavasti, vaan sitä koskeva päätöksenteko olisi 2 §:n mukaisesti eduskunnan ja hallituksen asiana.

Kun enimmäismääräksi säädettäisiin 2 000 henkilöä eikä kuten valvontajoukkolain 14 §:n 3 momentissa 2 000 miestä, merkitsi tämä nykyisessä laissa olevan, naisten palvelukseen ottamista rauhanturvaamisorganisaatioon koskevan lainsäädännöllisen esteen poistamista ja siten parantaisi kansalaisten tasa-arvoa.

5 §. *Koulutus ja järjestelytehtävät.* Pykälässä täydennettäisiin varsinaista rauhanturvaamisorganisaatiota koskevia säännöksiä siihen liittyviä koulutusta sekä valmius- ja järjestelytehtäviä koskevalla säännöksellä. Samalla viitattaisiin tältäkin osin toiminnan tapahtumiseen tulo- ja menoarvion rajoissa.

Lisäksi säädettäisiin mahdollisuudesta puolustusministeriön päätöksellä siirtää eräät tehtävät ministeriöltä puolustusvoimille. Säännös vastaa nykyistä käytäntöä.

6 §. *Sitoumus koulutukseen tai palvelukseen saapumisesta.* Nykyisin on valmiusjoukkopalve-

luksesta ja koulutuksesta säädetty valmiusjoukkoasetuksessa. Kun asetus nyt olisi tarkoitus kumota, olisi henkilöstön rekrytoinnista sitoutumalla saapumaan koulutukseen tai palvelukseen otettava säännös lakiin. Säännös olisi sitoumusajan ja sitoumuksen sisältämien velvoitteiden osalta valmiusjoukkoasetuksen mukainen.

Sitoumuksen vastuullisuuden korostamiseksi ja tarpeettomien sitoutumisten sekä koulutukseen ja palvelukseen tulemisten välttämiseksi sisällytettäisiin pykälään sitoumusvelvoitteiden laiminlyömisestä seuraamukseksi puolustusministeriölle mahdollisuus velvoittaa asianomainen korvaamaan koulutus- ja järjestelykustannukset. Puolustusministeriön asiana olisi määritellä perusteet, joiden mukaan mahdollisuutta määrätä korvausvelvollisuus käytettäisiin.

2 luku

Rauhanturvaamishenkilöstö

7 §. *Rauhanturvaamishenkilöstö.* Pykälässä määriteltäisiin lain 2 luvussa keskeinen rauhanturvaamishenkilöstön käsite, jolla tarkoitettaisiin rauhanturvaamisorganisaation kokoonpanoihin kuuluvia henkilöitä sekä vaihtohenkilöstöä. Näin ollen henkilöstöön kuuluisivat ne, jotka palvelevat rauhanturvaamisorganisaatiossa sekä myöskin ne organisaatioon itse asiassa kuulumatomat henkilöt, jotka on otettu palvelussuhteen tarkoituksin lähettää heidät toimialueelle vaihtamaan siellä olevaa henkilöstöä, samoin kuin vaihdon jälkeen kotimaahan palaavat niin kauan kuin heidän palvelussuhteensa kestää. Tämä merkitsee sitä, että kun organisaation kokoonpanoihin saa kuulua enintään 2 000 henkilöä, voi rauhanturvaamishenkilöstön lukumäärä väliaikaisesti olla suurempikin.

Pykälään sisällytettäisiin se selventävä säännös, että rauhanturvaamishenkilöstö on palvelussuhteessa Suomen valtioon, jota työnantajana edustaisi puolustusministeriö. Tämä sopisi parhaiten yhteen myös 10 §:ssä olevien palvelukseen määrittämistä koskevien säännösten kanssa. Säännös korostaa samalla sitä, ettei rauhanturvaamishenkilöstö ole palvelussuhteessa YK:hon tai muuhun ulkopuoliseen, vaikka organisaatio toiminnallisesti onkin YK:n alainen.

8 §. *Oikeudet ja velvollisuudet.* Pykälässä olisi perussäännös henkilöstön oikeuksista ja velvollisuuksista. Tarkoitus on, että tämä laki ja sen nojalla annetut määräykset olisivat palvelussuhteen osalta tyhjentäviä.

Organisaation YK:n toiminnalliseen alaisuuteen kuulumisen vuoksi olisi välttämätöntä säätää henkilöstön palvelusvelvollisuuksiksi, paitsi puolustusministeriön myös YK:n asianomaisen viranomaisen toimintaa johtaessaan 3 §:n 1 momentin mukaisesti määräämät velvollisuudet.

9 §. *Kelpoisuusehdot.* Pykälään sisällytettäisiin valtuutussäännös, jonka nojalla puolustusministeriö voisi tarvittaessa vahvistaa henkilöstön kelpoisuusehdot. Nykyisin puolustusministeriö ja pääesikunta ovat asettaneet henkilöstölle käytännön tarpeiden mukaisia kelpoisuusvaatimuksia.

10 §. *Palvelussuhteen alkaminen ja kesto.* Pykälään sisällytettäisiin palvelukseen määräämistä ja palvelussuhteen kestoja koskevat säännökset. Tasavallan presidentti määräisi valvontajoukon komentajan ja puolustusministeriö muun henkilöstön. Valvontajoukkolain mukaisesta järjestelmästä ehdotus eroaisi siinä, ettei 2 §:n 1 momentissa mainittuja johto- ja muissa vastaavissa elimissä palvelevia enää määräisi tehtävänsä tasavallan presidentti.

Valvontajoukon komentajaa lukuun ottamatta henkilöstön palvelussuhde olisi edelleen määräaikainen, mutta kertamääräaika pitennettäisiin nykyisestä kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen. Samalla tehtäisiin valvontajoukon komentajan mahdollisuus pidentää palvelussuhdetta joukossa palvelevien osalta joustavammaksi. Hän voisi puolustusministeriön määräämissä rajoissa lähtökohtaisesti jatkaa jo olemassa olevaa palvelussuhdetta yhteensä enintään kuudella kuukaudella siitä riippumatta, kauanko palvelussuhde olisi sitä ennen kestänyt ja mikä asema asianomaisella olisi joukossa.

Pykälän 3 momentin säännöksen perusteella puolustusministeriö voisi rajoittaa valvontajoukon komentajan toimivaltaa palvelussuhteen jatkamiseen.

Valvontajoukkolain 4 §:ssä edellytettyä erillistä valvontajoukkositoumusta ei enää lain perusteella vaadittaisi, koska palvelussuhde siihen liittyvine oikeusvaikutuksineen alkaa ilmankin sitä. Lain 6 §:ään sisältyisi säännös sitoumuksesta koulutukseen tai palvelukseen saapumiseen.

Laissa olisi tarkoitus valvontajoukkolaista poiketen säätää valvontajoukon päälliköstä joukon komentajana. Ottaen huomioon pataljoonanvahvuiset ja -tasoiset joukot, vastaa tämä puolustusvoimissa noudatettava käytäntöä.

Pykälässä korostettaisiin kaikkien palvelussuh-

teen aloittamis- ja jatkamistoimenpiteiden riippumista asianomaisen suostumuksesta.

11 §. *Palvelussuhteen säännönmukainen päättyminen.* Pykälän 1 momentissa olisi valvontajoukkolaista puuttuva säännös valvontajoukon komentajan palvelussuhteen päättämisestä. Sisälöltään säännös vastaisi nykyistä käytäntöä. Niiden henkilöiden palvelussuhteen päättäminen, jotka on asetettu toimimaan rauhanturvaamistoiminnan johto- ja muissa vastaavissa toimielimissä, tapahtuisi pykälän eri momenttien mukaan pääsääntöisesti samassa järjestyksessä kuin muunkin rauhanturvaamishenkilöstön, siis puolustusministeriön päätöksellä ja laissa säädetyillä edellytyksillä. Tämä olisi johdonmukainen seuraus siitä, ettei 10 §:n mukaan enää tasavallan presidentti vaan puolustusministeriö määräisi näitä henkilöitä tehtäviinsä.

Pykälän 2 momentti vastaa asiallisesti nykyisen lain vastaavia säännöksiä.

12 §. *Palvelussuhteen päättyminen erityisestä syystä.* Pykälän 1 momentti vastaa asiallisesti nykyisen lain vastaavia säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin palvelusvelvollisuuden rikkomista koskevia säännöksiä palvelussuhteen päättämisperusteena. Kun valvontajoukkolain 5 §:n 2 momentin mukaan palvelussuhde voidaan määrätä lakanneeksi, jos asianomainen jättää noudattamatta hänen palvelustaan koskevia säännöksiä, ohjeita tai määräyksiä, säädettäisiin nyt vastaavaksi edellytykseksi se, ettei hän täytä velvollisuuksiaan tai toimii vastoin niitä. Edelleen momentissa tiukennettaisiin palvelussuhteen päättämisen edellytyksiä sairauden tai vastaavan syyn perusteella. Kun valvontajoukkolain 5 §:n 2 momentin mukaan palvelussuhde voidaan katkaista, jos harkitaan, ettei asianomainen ole sairastumisen, ruumiinvamman tai muun syyn takia palveluskykyinen, olisi ehdotetun lain mukaan edellytyksenä, että asianomaisen palveluskyky olisi sairauden, vian tai vamman taikka muun syyn johdosta olennaisesti heikentynyt.

Koska rauhanturvaamishenkilöstöön kuuluva ei tuossa palvelussuhteessaan ole rikoslain 2 luvun 9 §:ssä ja sotaväen rikoslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoin "virassa vakinainen" tai "vakinainen viran tai toimen haltija", ei hänen tämä palvelussuhteensa voi päättyä viraltapanoon eikä virasta erottamiseen, vaan näiden asemesta olisi sanottujen lainkohtien nojalla tuomittava sijaisrangaistus eli vankeus-, sakko- tai järjestysrangaistus. Koska näissä tapauksissa

yleensä olisi mahdollista ehdotetun lain 12 §:n 2 momentin nojalla määrätä palvelussuhde päättymään, ei ole tarpeen muuttaa sijaisrangaistuksen tuomitsemista koskevaa lainsäädäntöä.

13 §. *Kotiuttamisen vaikutus palvelussuhteen päättymiseen.* Pykälässä ulotettaisiin pääsääntö siitä, että palvelussuhde päättyy vasta kotiuttamiseen Suomessa, koskemaan kaikkia päättymispauksia. Valvontajoukkolain 4 §:n 2 momentin ja 5 §:n 2 momentin tulkinnan nojalla on nykyisinkin noudatettu tätä käytäntöä useimmissa tapauksissa. Samalla momentissa olisi säännös puolustusministeriön ja valvontajoukon komentajan toimivallasta määrätä palvelussuhde erityisesti syystä päättymään ennen kotiuttamista.

14 §. *Rikosoikeudellinen vastuu.* Pykälään otettaisiin säännökset rauhanturvaamishenkilöstön kuulumisesta sotilaita koskevien rangaistusta ja kurinpitösäännösten alaisuuteen. Vastaavat säännökset sisältyvät vuoden 1984 alussa voimaan tulevaan lakiin valvontajoukkolain 6 §:n muuttamisesta (333/83). Ehdotetun pykälän 1 momentin säännöksellä saatettaisiin muutkin kuin sotilastehtäviä suorittavat rauhanturvaamishenkilöstöön kuuluvat sanottuun piiriin, siis myös sotilaspapit. Vaikka puolustusvoimien sotilaspappeja ei ole tarkoitus katsoa rikoslain 45 luvun 1 §:ssä tarkoitetuiksi sotilaisiksi eikä siten saattaa sotilaita koskevien rangaistus- ja kurinpitösäännösten alaisiksi, on tätä rauhanturvaamistehtävien osalta pidettävä asianmukaisena huomioon ottaen rauhanturvaamisorganisaation ja sen toimintaolosuhteiden erityisen luonteen sekä sen kiinteyden sotilaallisena yhteisönä. Sotilaspappeja ei näin ollen ole syytä asettaa eri asemaan kuin rauhanturvaamisorganisaatiossa palvelevia erikoisupseereita, joiden toimintaan ei liity enempää sotilaallisen käskyvallan käyttöä kuin sotilaspappienkaan toimintaan.

Rauhanturvaamishenkilöstö kuuluu rikoslaissa säädetyjen periaatteiden mukaan myös ulkomailla tuon lain alaisuuteen ja se katsotaan tehtävässään lain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitetuksi virkamieheksi.

15 §. *Toimivaltainen tuomioistuim.* Pykälän mukaan Helsingin raastuvanoikeus toimisi sotilasoikeudenkäyntilain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tuomioistuimena nyt kysymyksessä olevan rauhanturvaamishenkilöstön osalta. Tuomioistuimien voisi tarvittaessa pitää istunnon toimialueella. Tämä säännös ei koskisi kotimaassa pidet-

tävää istuntoa. Myöskään ei olisi tarpeen säätää muuta tuomioistuinta toimivaltaiseksi lain 5 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa tehtyjen rikosten osalta.

16 §. *Vahingonkorvaus.* Pykälän 1 momenttiin sisällytettäisiin valvontajoukkolain 8 a §:ää vastaava säännös rauhanturvaamishenkilöstöön kuuluvan omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamisesta. Pykälän 2 momentin viittaussäännöksellä säädettäisiin vahingonkorvauslain soveltamisesta vahingon korvaamiseen muutoin ja siitä, että rauhanturvaamishenkilöstöön kuuluva tuota lakia sovellettaessa katsottaisiin lain 4 luvussa tarkoitetuksi sotilaksi.

Pykälään ei sisältyisi säännöstä rauhanturvaamishenkilöstön omaisuudelle aiheutuneista vahingoista YK:lta saatavista korvauksista.

17 §. *Palvelussuhteen ehdot.* Valvontajoukkolaissa ei sen ruumiinvamman tai sairauden johdosta suoritettavaa korvausta koskevan 8 §:n lisäksi ole materiaalisia säännöksiä rauhanturvaamishenkilöstön palvelussuhteen ehdoista, eikä niitä sisällytettäisi säädettäväänkään lakiin. Laissa olisivat vain säännökset päätöksentekojärjestyksestä. Kuten nykyisin, kuuluisi perusteiden vahvistaminen ensi sijassa valtioneuvostolle. Jotta sellaisten palvelussuhteen ehtojen tarkistamista, jotka valtioneuvosto on jo vahvistanut, ei tarvitsisi joka kerta päättää valtioneuvostossa, säädettäisiin puolustusministeriölle rinnakkainen toimivalta määrätä niistä valtiovarainministeriön lausunnon mukaisesti.

18 §. *Sairaus- ja tapaturmakorvaukset.* Eduskunnan oikeusasiamies on kirjelmässään 27 päivästä maaliskuuta 1975 ehdottanut valtioneuvostolle valvontajoukkolain muuttamista siten, että valvontajoukkopalveluksessa aiheutuneen ruumiinvamman tai sairauden johdosta suoritettava korvaus olisi vähintään tapaturmavakuutuslaissa (604/48) säädetyin suuruinen ja että vapaa-aikana palvelusalueella sattuvat tapaturmat säädettäisiin korvattavien tapaturmien piiriin.

Tapaturmavakuutuslain sekä valtion viran- ja toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetun lain (154/35) nojalla voidaan korvausta suorittaa työssä sattuneen tapaturmaisen vahingoittumisen ja työstä aiheutuneen ammattitaudin perusteella. Tapaturmavakuutuslain ja sotilasvammalain soveltamisalat ovat lähes samat. Tapaturmavakuutuslain säännöksiä voidaan soveltaa myös tapaturmaan, joka on sattunut työssä tai työstä johtuvis-

sa olosuhteissa ja on aiheutunut sodassa tai aseellisessa selkkauksessa.

Sotilasvammalain mukaan ovat täysi päiväraha ja elinkorko kiinteäsummaisia, korvauksen saajan ansiotasosta riippumattomia. Tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaukset riippuvat saajan ansiotasosta. Muilta osin korvausten antama suoja on samankaltainen. Tapaturmavakuutuslaki tosin mahdollistaa ammatillisen kuntoutuksen, mutta vastaavan säännöksen sisällyttäminen sotilasvammalakiin on vireillä.

Sotilasvammalain mukaisen korvauksen suoma turva on pääsääntöisesti parempi kuin tapaturmavakuutuslain mukainen, mutta korkeammilla ansiotasolla tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaukset saattavat muodostua suuremmiksi.

Näistä syistä ehdotetaan kyseessä olevien etuuskien perusteeksi otettavaksi sotilasvammalaki. Jos tapaturmavakuutuslain laskentaperusteiden mukainen korvaus olisi korkeampi, olisi korvaus maksettava sen mukaisesti.

19 §. *Eläkeoikeus.* Säännös rauhanturvaamis- ja palvelussuhteen tuottamasta eläkeoikeudesta olisi viittaussäännös. Koska rauhanturvaamishenkilöstö on palvelussuhteessa valtioon, olisi tämän palvelussuhteen tuottamasta eläkeoikeudesta lähtökohtaisesti muutoinkin voimassa, mitä on säädetty valtion eläkelaisa (280/66) ja perhe-eläkelaisa (774/68). Koska säädettävä laki on rauhanturvaamishenkilöstön oikeusaseman ja palvelussuhteen ehtojen sääntelyssä tyhjentävä, on viittaussäännös otettava lakiin. Säännöksestä ei seuraa, että rauhanturvaamispalvelus poikkeaisi tältä kannalta muusta valtion palveluksesta, vaan muun muassa valtion eläkelain 5 §:stä ilmenevä 23 vuoden ikäedellytys säilytetään. Rauhanturvaamis- ja palvelussuhteen aika luetaan eläkelain 8 §:n 4 momentin c kohdassa tarkoitetuksi sotilaseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Koska pykälän mukaan vain palvelussuhde tuottaa eläkeoikeuden, ei lain 5 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen osallistumisen aika tulisi kysymykseen eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa laskettaessa, siinä kun ei ole kysymys palvelussuhteesta. Jos asianomaisella sen sijaan on taustapalvelussuhde valtioon, voisi hän valtion eläkelain 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyin niin sanotun 30 päivän säännön perusteella lukea eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi enintään tuon mittaisen yhdenjaksoisen koulutusajan. Nykyisellään ei koulutusta yleensä anneta pitemmissä kuin neljän viikon jaksoissa, joten koulutus ei aiheuta katkosta eläkkeeseen oikeuttavassa ajassa. Näin ollen

koulutus on käytännössä eläkeajaksi lukemisen kannalta samassa asemassa kuin esimerkiksi reservin kertausharjoitus. Jos asianomaisella on taustapalvelussuhde valtioon, kertyy eläkeaika, mutta jos taustapalvelussuhdetta ei ole, ei tuota aikaa kerry.

20 §. *Palvelusajan hyväksi lukeminen.* Säännös vastaisi valvontajoukkolain 10 §:n säännöstä. Säännöksen eläkeajaksi lukemista koskeva kohta kuitenkin poistettaisiin 19 §:n säännöksen johdosta tarpeettomana.

Säännöksessä ei lain 5 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen osallistumisen aikaa rinnastettaisi rauhanturvaamispalvelussuhteesta palveltuun aikaan, koska kysymys ei olisi palvelussuhteesta. Käytännössä kuitenkin muun muassa ikälisien ja vuosilomien osalta asianomaisten virkaehtosopimusten sekä lomasäännösten ja -määräysten sisältämästä tiettyjen virantoimituksen keskeytysaikojen hyväksilukemisperiaatteesta seuraa, ettei koulutus katkaise taustapalvelussuhteen osalta kyseisiä etuuksia varten luettavan ajan kertymistä.

Monet pykälässä mainituista etuuksista ovat olemassa nykyisin jo ilman nimenomaista säännöstä. Kysymyksessä olevan palvelussuhteen ajan lukeminen hyväksi ikälisiä, valtion palvelusta edellyttäviä määrävuosikorotuksia ja vuosilomaa varten perustuu niistä voimassa oleviin säännöksiin, määräyksiin ja virkaehtosopimuksiin. Jottei säännöksen poisjättäminen aiheuttaisi tulkintavaikeuksia, ja tämän rinnastuksen takaamiseksi myös lakisääteisesti, on säännöstä kuitenkin pidettävä tarpeellisenä.

Koska lain 21 §:n 2 momentin mukaan puolustusvoimien palveluksessa oleva ei olisi koulutusaikana virkavapaana vaan vain vapautettuna muista palvelustehtävistä, ei koulutusaika tällöin aiheuttaisi keskeytymistä sotilasarvoon ylentämisestä annetun asetuksen (723/74) edellyttämissä palvelusajoissa.

21 §. *Virkavapaus.* Siltä osin kuin pykälän 1 momentin säännös koskee virkavapauden tai työstä vapautuksen myöntämistä rauhanturvaamispalvelusta varten, se vastaa valvontajoukkolain 9 §:n säännöstä. Säännöstä olisi nykyisestä käytännöstä poiketen sovellettava myös kaikkiin sotilastarkkailijoihin.

Sanotun momentin mukaan virkavapauden ja työstä vapauttamisen myöntämisvelvoite ulotettaisiin koskemaan myös lain 5 §:ssä tarkoitettua koulutusta. Nykyisellään niiden myöntäminen koulutusta varten on viraston tai laitoksen har-

kinnassa. Kun vapautta on myönnettävä itse palvelusta varten, on myös koulutusta varten myönnettävää vapautta pidettävä välttämättömänä, koska muutoin perusteettomasti karsiutuvat myös palveluksesta ne, joille virasto tai laitos ei katsoisi voivansa harkinnanvaraisesti myöntää vapautta.

Puolustusvoimien palveluksessa oleville ei 2 momentin mukaan myönnettäisi koulutusajaksi virkavapautta tai sitä vastaavaa vapautusta, vaan niiden sijasta vapautusta muista palvelustehtävistä.

22 §. *Verotus.* Pykälän 1 momentissa mainittaisiin lakeina, joiden mukaan rauhanturvaamispalveluksesta saatu tulo on verotettava, paitsi tulo- ja varallisuusverolaki (1043/74), myös laki rajoitetusti verovelvollisten tulon ja varallisuuden verottamista (627/78) eli lähdeverolaki. Viimeksi mainitun lain mukaan saattaisi vero määräytyä niissä nykyisin harvinaisissa tapauksissa, joissa asianomaista olisi tulo- ja varallisuusverolain II osan säännösten mukaan pidettävä rajoitetusti verovelvollisena.

Momenttiin sisällytettäisiin myös viittaus vieraiden valtioiden kanssa tehtyihin verosopimuksiin. Niistä valtioista, joiden hallinnoimilla alueilla Suomi nykyisin osallistuu rauhanturvaamistoimintaan, vain Israelin ja Suomen välillä on voimassa verosopimus.

Pykälän 2 momenttiin sisällytettäisiin valvontajoukkolain 12 §:n 1 momenttia vastaava, rauhanturvaamishenkilöstön sekä 5 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen osallistuvan päivärahoja ja luontoisetuja koskeva verovapaussäännös. Siinä rajoitettaisiin verovapaus nimenomaan niihin tapauksiin, joissa verottaminen tapahtuu tulo- ja varallisuusverolain mukaisesti. Lähdeverolain 4 §:n 1 momentin mukaan veronalaisena palkkana pidetään myös päivärahoja ja luontoisetuja, lain verokannan ollessa toisaalta lievempi. Näin ollen verovapaussäännös ei soveltuisi niihin tapauksiin, joissa on noudatettava lähdeverolakia.

Valvontajoukkolain 12 §:n 2 momentin säännös, ettei valtio ole työnantajana velvollinen suorittamaan päivärahasta ja luontoisedusta työnantajan sosiaaliturvamaksua, poistettaisiin tarpeettomana. Työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 momentin ja 2 §:n 1 momentin sekä ennakoperintälain (418/59) 1 §:n 1 momentin ja 4 §:n 2 ja 3 momentin perusteella on ilman eri säännöstenkin voimassa, ettei verovapaista päivärahoista ja luontoiseduista ole maksettava työnantajan sosiaaliturvamaksua.

3 luku

Erinäiset säännökset

23 §. *Hallintomenettely.* Pykälään sisällytettäisiin säännös hallintomenettelylain (598/82) soveltamisesta laissa tarkoitettujen hallintoasioiden käsittelyyn. Hallintomenettelylain 3 §:n säännöksestä johtuisi, ettei sitä olisi sovellettava 2 §:ssä sekä 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tasavallan presidentin eikä eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan päätöksentekoon.

24 §. *Takaisinperintä.* Pykälään sisällytettäisiin säännökset aiheettomasti maksetun, lain 16 §:ään perustuvan vahingonkorvauksen taikka sen 17 §:ään perustuvan, palvelussuhteesta johtuvan etuuden takaisinperinnästä. Kysymys voisi olla asian luonteen mukaisesti vain rahamääräisestä etuudesta. Säännökset vastaisivat pääpiirteittäin julkishenkilöstön oikeusasemakomitean (komiteanmietintö 1979:26) virkamieslakiin ehdottamia säännöksiä.

25 §. *Oikaisuvaatimus.* Pykälään sisällytettäisiin säännökset oikaisun vaatimisesta palvelussuhteen ehtoja koskevien päätösten mukaisten etuuksien saamatta jäämisen sekä näiden etuuksien ja 16 §:ään perustuvan vahingonkorvauksen takaisinperinnän johdosta.

Etuuksien saamatta jäämisen osalta säännökset vastaisivat julkishenkilöstön oikeusasemakomitean virkamieslakiin ehdottamia säännöksiä. Koska ehdotetun lain 24 §:n mukainen takaisinperintä voisi kohdistua myös vahingonkorvaukseen, olisi oikaisuvaatimuksen tekeminen tältäkin osin mahdollistettava.

26 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä säädettäisiin tyhjentävästi muutoksenhausta niissä asioissa, joita koskevien säännösten perusta on yksinomaan ehdotetussa laissa.

Muissa tapauksissa noudatettaisiin niistä erikseen säädettyjä muutoksenhakumenettelyjä. Tällaisia olisivat muun muassa ne tapaukset, joista säädettäisiin lain 14, 18, 19, 21 ja 22 §:ssä.

Pykälän mukaan muutoksenhaku tapahtuisi muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50) mukaan niissä tapauksissa, joissa asia koskee koulutuksen tai palveluksen järjestämistä aiheutuneiden kustannusten korvaamista tai palvelussuhteen alkamista ja päättymistä taikka joissa haetaan muutosta oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen. Tasavallan presi-

dentin tekemään palvelussuhteen alkamista tai päättymistä koskevaan päätökseen ei kuitenkaan voisi hakea muutosta.

Valitus valvontajoukon komentajan sekä lain 28 §:ssä tarkoitetun, puolustusministeriön alaisen viranomaisen päätöksestä säädettäisiin tehtäväksi puolustusministeriölle. Tämä täsmennys on tarpeen sen vuoksi, että hallintovalituslain 2 §:n 1 momentin ja 5 §:n 1 momentin säännösten mukaan on epäselvää, olisiko valitus tehtävä korkeimpaan hallinto-oikeuteen vai puolustusministeriölle. Jälkimmäinen vaihtoehto on tarkoituksenmukainen.

27 §. *Täytäntöönpano- ja soveltamismääräykset.* Säännös sisältäisi valtuuden määräysten antamiseen lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta. Asian luonteen vuoksi valtuus olisi puolustusministeriöllä, kuten valvontajoukkolain 15 §:n mukaan nykyisin.

28 §. *Toimivalta tämän lain alaan kuuluvissa asioissa.* Pykälään sisältyisi säännös puolustusministeriön yleistoimivallasta ratkaista lain alaan kuuluvat asiat, jollei laista muuta johdu. Sellaisia asioita, joiden osalta toimivalta lain nojalla ei kuuluisi ministeriölle, olisivat muun muassa 2 §:ssä tarkoitetut muut kuin rauhanturvaamistojärjestämisen vähäistä laajentamista tai supistamista koskevat päätökset, tasavallan presidentin tehtäviin kuuluvat palvelussuhteen alkamista ja päättymistä koskevat päätökset sekä palvelussuhteen ehtojen määrittelyä koskevat päätökset yleensä. Lain 18—22 §:ssä tarkoitetuissa asioissa olisi päätöksentekojärjestys asianomaisen säädöksen mukainen.

Pykälän mukaan valtioneuvosto voisi siirtää toimivaltaa puolustusministeriön alaiselle, siis pääsääntöisesti puolustusvoimiin kuuluvalla viranomaisella. Vaikka siirtämismahdollisuutta ei laissa olisikaan rajoitettu, olisi lähtökohta se, että siirtäminen koskisi vain ratkaisujen tekemistä yksittäistapauksissa ja ettei ainakaan lain 2 §:n 3 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 6 §:n 3 momentissa, 10, 12, 17, 25 ja 26 §:ssä tarkoitettuja asioita ilman erityisiä perusteita siirrettäisi ministeriöstä.

29 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentin mukaan kumottaisiin paitsi valvontajoukkolaki myös aikaisemmin kumoamatta jäänyt laki Lähi-idän suomalaisesta valvontajoukosta. Samalla kumoutuisivat myös valvontajoukkolain nojalla annetut asetukset, asetus toimintavalmiudessa Suomessa olevasta valvontajoukosta (132/65) ja korvaukses-

ta ruumiinvamman tai sairauden johdosta suomalaisessa valvontajoukossa palvelevalle annettu asetus (299/64).

Lakia sovellettaisiin myös lain voimaan tullessa olemassa olevaan rauhanturvaamistoimintaan. Aikaisemman lainsäädännön nojalla annettuja päätöksiä noudatettaisiin, kunnes ehdotetun lain nojalla tulisivat voimaan kyseessä olevia asioita koskevat valtioneuvoston ja puolustusministeriön päätökset.

2. Voimaantulo

Ehdotettu laki on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun eduskunta on hyväksynyt sen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Rauhanturvaamistoiminnan järjestely

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Suomen osallistumiseen Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan.

2 §

Organisaatio ja osallistumisesta päättäminen

Suomi voi Yhdistyneiden Kansakuntien pyynnöstä osallistua kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen asettamalla kussakin tapauksessa erikseen tehtävällä päätöksellä Yhdistyneiden Kansakuntien käyttöön rauhanturvaamisorganisaation eli valvontajoukkoja, erillisiä valvontayksiköitä, sotilastarkkailijoita sekä yksittäisiä henkilöitä toimimaan Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoiminnan johto-, valvontai- tai muussa toimielimessä.

Päätöksen Suomen osallistumisesta rauhanturvaamistoimintaan ja sen lopettamisesta tekee tavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Ennen valvontajoukon asettamista koskevan esityksen tekemistä on valtioneuvoston kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa.

Puolustusministeriö voi määrätä toiminnan vä-
häisestä laajentamisesta tai supistamisesta.

3 §

Organisaation alistussuhteet, sisäinen järjestys ja toimivalta

Rauhanturvaamisorganisaatio on toiminnallisesti Yhdistyneiden Kansakuntien ja muutoin puolustusministeriön alainen.

Puolustusministeriö vahvistaa rauhanturvaamisorganisaation määrävahvuudet ja kokoonpanot sekä sen osien hallinnollisen aseman ja toimivallan.

Rauhanturvaamisorganisaation sisäinen järjestys on sotilaallinen.

Rauhanturvaamisorganisaatio ei kuulu puolustusvoimiin. Puolustusvoimien myötävaikuttamisesta rauhanturvaamistoiminnan järjestelytoimiin on säädetty puolustusvoimista annetun lain (402/74) 2 §:ssä.

4 §

Osallistumisen kustannukset ja organisaation henkilömäärät

Suomi osallistuu rauhanturvaamistoimintaan valtion tulo- ja menoarviossa siihen myönnettyjen määrärahojen rajoissa. Rauhanturvaamistoiminnasta Suomelle aiheutuneiden kustannusten korvausten laskuttamisessa noudatetaan Yhdistyneiden Kansakuntien yleisesti hyväksymiä periaatteita, jollei sanotun järjestön kanssa ole erikseen muuta sovittu.

Rauhanturvaamisorganisaation kokoonpanoihin saa kuulua yhteensä enintään 2 000 henkilöä.

5 §

Koulutus ja järjestelytehtävät

Rauhanturvaamisorganisaatiossa palvelemista varten järjestettävästä koulutuksesta sekä rauhanturvaamistoiminnan valmius- ja järjestelytehtävistä määrää puolustusministeriö tulo- ja menoarviossa siihen myönnettyjen määrärahojen rajoissa.

Puolustusministeriö voi siirtää puolustusvoimille 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisen.

6 §

Sitoumus koulutukseen tai palvelukseen saapumisesta

Edellä 5 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen otetaan henkilöitä, jotka vapaaehtoisesti sitoutuvat olemaan toimintavalmiudessa ja kutsuttaessa seitsemän päivän kuluessa kutsusta tiedon saatuaan osallistumaan sanottuun koulutukseen tai saapumaan palvelukseen rauhanturvaamisorganisaatioon.

Sitoumusaika on yksi vuosi, ja sitä voidaan jatkaa enintään vuodeksi kerrallaan. Koulutusaike on saapumis- ja kotiuttamispäivä koulutuspaikassa mukaan luettuna enintään neljäkymmentäviisi päivää kalenterivuodessa.

Jos sitoumuksen tehnyt jää kutsun saatuaan pätevältä syyttä koulutukseen tai palvelukseen saapumatta taikka jos hänen koulutuksensa tai palvelussuhteensa päätetään sen vuoksi, ettei hän ole täyttänyt velvollisuuksiaan tai on toiminut vastoin niitä, puolustusministeriö voi velvoittaa hänet korvaamaan valtiolle ne kustannukset, jotka hänen koulutuksensa tai palveluksensa järjestämisestä ovat aiheutuneet.

2 luku

Rauhanturvaamishenkilöstö

7 §

Rauhanturvaamishenkilöstö

Rauhanturvaamishenkilöstöllä tarkoitetaan rauhanturvaamisorganisaation kokoonpanoihin kuuluvia henkilöitä sekä vaihtohenkilöstöä.

Rauhanturvaamishenkilöstö on palvelussuhteessa valtioon, jota työnantajana edustaa puolustusministeriö.

8 §

Oikeudet ja velvollisuudet

Rauhanturvaamishenkilöstön oikeuksista ja velvollisuuksista on voimassa, mitä niistä on tässä laissa säädetty taikka tämän luvun säännösten nojalla määrätty. Rauhanturvaamishenkilöstön palvelusvelvollisuuksista on lisäksi voimassa, mitä niistä puolustusministeriö tai Yhdistyneiden Kansakuntien asianomainen viranomais 3 §:n 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa määrää.

9 §

Kelpoisuusehdot

Puolustusministeriö vahvistaa tarvittaessa rauhanturvaamishenkilöstön kelpoisuusehdot.

10 §

Palvelussuhteen alkaminen ja kesto

Valvontajoukon komentajan määrää tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Palvelussuhde alkaa määrätystä päivästä ja on voimassa toistaiseksi. Muun rauhanturvaamishenkilöstön määrää puolustusministeriö enintään vuoden määräajaksi kerrallaan. Palvelussuhde alkaa asianomaisen ilmoittautuessa palvelukseen puolustusministeriön määräämällä tavalla.

Jollei puolustusministeriö toisin määrää, valvontajoukon komentaja voi ennen valvontajoukossa palvelevan palvelussuhteen päättymistä tekemällä päätöksellä jatkaa tämän palvelussuhtetta määräajaksi, enintään yhteensä kuudella kuukaudella.

Palvelukseen määrääminen ja palvelussuhteen jatkaminen edellyttävät 6 §:ssä tarkoitettua sitoumuksella tai muutoin annettua asianomaisen suostumusta.

11 §

Palvelussuhteen säännönmukainen päättyminen

Tasavallan presidentti määrää valtioneuvoston esityksestä valvontajoukon komentajan palvelussuhteen päättymään. Komentajan palvelussuhde päättyy myös, kun valvontajoukko lakkautetaan.

Muun rauhanturvaamishenkilöstöön kuuluvan kuin valvontajoukon komentajan palvelussuhde

päättyy 10 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen määräaikaisten päättyessä tai kun kysymyksessä oleva rauhanturvaamistoimintaan osallistuminen lopetetaan.

12 §

Palvelussuhteen päättyminen erityisestä syystä

Puolustusministeriö voi määrätä 11 §:n 2 momentissa tarkoitetun palvelussuhteen päättymään asianomaisen erityisestä syystä tekemästä hakemuksesta sekä kun kysymyksessä olevaa rauhanturvaamistoimintaan osallistumista supistetaan.

Puolustusministeriö voi lisäksi määrätä 11 §:n 2 momentissa tarkoitetun palvelussuhteen päättymään, jos asianomainen ei täytä velvollisuuksiinsa tai toimii vastoin niitä taikka jos hänet muutoin havaitaan sopimattomaksi palvelukseen tai jos hänen palveluskykynsä on sairauden, vian tai vamman taikka muun syyn johdosta olennaisesti heikentynyt. Sama oikeus on valvontajoukon komentajalla valvontajoukossa palvelevan osalta.

13 §

Kotiuttamisen vaikutus palvelussuhteen päättymiseen

Palvelussuhde jatkuu kuitenkin 11 ja 12 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa, kunnes asianomainen on puolustusministeriön määräämällä tavalla kotiutettu Suomessa. Puolustusministeriö voi määrätä palvelussuhteen päättymään jo ennen sanottua kotiuttamista Suomessa asianomaisen pyynnöstä tai muusta erityisestä syystä sekä oikeuttaa valvontajoukon komentajan antamaan tällaisen määräyksen valvontajoukossa palvelevan osalta.

14 §

Rikosoikeudellinen vastuu

Rauhanturvaamishenkilöstöön kuuluvat ja 5 §:ssä tarkoitettu koulutuksessa olevat ovat rikoslain 45 luvun sotilaita koskevien säännösten alaisia. Heidän palveluspaikallaan tekemiinsä sotilasoikeudenkäyntilaissa (326/83) tarkoitettuihin rikoksiin ei kuitenkaan sovelleta sota-aikana tehtyjä rikoksia koskevia säännöksiä. Heille voidaan määrätä kaikkia sotilaskurinpitolaissa (331/83) tarkoitettuja kurinpidollisia seuraamuksia.

Puolustusministeriö voi paikallisten olosuhteiden vaatiessa antaa toimivallasta kurinpitomenetelyssä, kurinpitotasiain käsittelystä ja valvonnasta sekä seuraamusten täytäntöönpanosta sotilaskurinpitolain ja -asetuksen säännöksistä poikkeavia määräyksiä.

Sotilaspapin syyttämisestä yleisessä tuomioistuimessa on lisäksi voimassa, mitä kirkkolaissa (635/64) on säädetty.

15 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Sotilasoikeudenkäyntilain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tuomioistuimena 14 §:ssä tarkoitettun henkilöstön osalta toimii Helsingin raastuvanoikeus. Tuomioistuin voi tarvittaessa pitää istunnon rauhanturvaamisorganisaation toimialueella.

16 §

Vahingonkorvaus

Puolustusministeriö voi valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti hakemuksesta määrätä valtion varoista suoritettavaksi korvausta rauhanturvaamishenkilöstöön kuuluvan omaisuudelle palvelustehtävässä tai siihen liittyvissä olosuhteissa aiheutuneesta vahingosta.

Muussa kuin 1 momentissa tarkoitettu tapauksessa on vahingon korvaamiseen sovellettava vahingonkorvauslain (412/74) säännöksiä. Rauhanturvaamishenkilöstöön kuuluva katsotaan lakia sovellettaessa lain 4 luvussa tarkoitetuksi sotilaaksi.

17 §

Palvelussuhteen ehdot

Rauhanturvaamishenkilöstön palkkauksesta ja päivärahasta sekä terveyden- ja sairaanhoidosta ja muista luontoiseduista sekä kustannusten korvauksista ja muista palvelussuhteen ehdoista samoin kuin 5 §:ssä tarkoitettu koulutuksessa olevalle koulutusajalta sekä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla koulutukseen sitoutuneelle sitoumusajalta suoritettavista etuuksista on tässä laissa säädetyn lisäksi voimassa, mitä niistä valtioneuvoston vahvistamien perusteiden ja valtiovarainministeriön lausunnon mukaisesti puolustusministeriön päätöksellä määrätään.

18 §

Sairaus- ja tapaturmakorvaukset

Rauhanturvaamishenkilöstöön kuuluvalla ja 5 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa olevalle palveluksessa tai matkalla palvelukseen palvelussuhteen alkaessa taikka kotipaikkakunnalle välittömästi palvelussuhteen päättyessä aiheutuneen ruumiinvamman ja sairauden johdosta valtion varoista vahingoittuneelle tai sairastuneelle itselleen, hänen omaisilleen sekä kuolinpesälle kotimaassa suoritettavasta korvauksesta on voimassa, mitä sotilasvammalaissa (404/48) on säädetty. Korvaus on kuitenkin suoritettava valtion viranjan toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetun lain (154/35) säännösten mukaisena, jos siten määräytyvä korvaus on suurempi kuin sotilasvammalain mukainen korvaus.

19 §

Eläkeoikeus

Tässä laissa tarkoitettun palvelussuhteen tuottamasta eläkeoikeudesta on säädetty valtion eläkelaisissa (280/66) ja valtion perhe-eläkelaisissa (774/68). Tässä laissa tarkoitettussa palvelussuhteessa palveltu aika luetaan hyväksi valtion eläkelaisissa tarkoitettua sotilaseläkettä varten.

20 §

Palvelusajan hyväksi lukeminen

Tässä laissa tarkoitettussa palvelussuhteessa ollut saa lukea palvelemaansa ajan hyväkseen valtion palveluksena ikälisää, ylennystä, vuosilomaa ja muuta sellaista etuutta varten.

21 §

Virkavapaus

Jos valtion palveluksessa oleva henkilö otetaan palvelukseen 2 §:ssä tarkoitettuun rauhanturvaamisorganisaatioon tai 5 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, hänelle on sanotun palveluksen tai koulutuksen ajaksi annettava palkatonta virkavapautta tai vapautusta työstään.

Puolustusvoimien palveluksessa oleva on 5 §:ssä tarkoitettun koulutuksen ajaksi vapautettava muista palvelustehtävistä.

22 §

Verotus

Tähän lakiin perustuvasta palveluksesta saadun tulon verottamisesta on voimassa, mitä tulo- ja varallisuusverolaissa (1043/74) ja rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetussa laissa (627/78) on säädetty sekä vieraiden valtioiden kanssa tehdyissä sopimuksissa määrätty.

Rauhanturvaamishenkilöstölle ja 5 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa olevalle 17 §:n nojalla tehtyjen päätösten mukaisesti kuuluvat päiväraha ja luontoisedut eivät ole tulo- ja varallisuusverolaisissa tarkoitettua veronalaista tuloa.

3 luku

Erinäiset säännökset

23 §

Hallintomenettely

Tässä laissa tarkoitettujen hallintoasioiden käsittelyyn sovelletaan hallintomenettelylakia (598/82).

24 §

Takaisinperintä

Aiheettomasti maksettu 16 §:n 1 momentin nojalla tai 17 §:n mukaisessa järjestyksessä tehtyyn päätökseen perustuvan etuuden määrä voidaan periä takaisin myös siten, että se vähennetään myöhemmin tällaisesta etuudesta tai muusta asianomaiselle valtiolta tulevasta palkasta niiden maksamisen yhteydessä.

Palkkauksesta ja päivärahasta ei saa 1 momentin nojalla periä enempää kuin palkasta lain mukaan saadaan ulosmitata.

Takaisinperintää aloitettaessa on sen peruste ja takaisin perittävä määrä ilmoitettava asianomaiselle.

Takaisinperintä on aloitettava tässä pykälässä säädetyllä tavalla tai pantava vireille muussa järjestyksessä kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana aiheeton määrä on maksettu. Jollei määräaikaa noudateta, on oikeus takaisinperintään menetetty.

25 §

Oikaisuvaatimus

Joka katsoo, ettei hänelle ole annettu 17 §:n mukaisessa järjestyksessä tehtyyn päätökseen perustuvaa etuutta sellaisena kuin se olisi hänelle kuulunut taikka, että häneltä on aiheettomasti 24 §:n 1 momentin mukaisessa järjestyksessä peritty takaisin tällainen tai 16 §:n 1 momentin nojalla tehtyyn päätökseen perustuva etuus, saa kirjallisesti vaatia oikaisua siltä viranomaiselta, jonka asiana etuuden antaminen on taikka joka on määrännyt sen perittäväksi takaisin.

Jollei oikaisuvaatimusta ole tehty kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana etuus olisi pitänyt antaa taikka on peritty takaisin, on oikeus etuuteen menetetty.

26 §

Muutoksenhaku

Joka on tyytymätön 6 §:n 3 momentissa, 10 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 12 tai 13 §:ssä tarkoitettuun päätökseen tai 25 §:n 1 momentissa tarkoitetun oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen, saa hakea siihen muutosta siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Valitus valvontajoukon komentajan ja 28 §:ssä tarkoitetun viranomaisen päätöksestä tehdään puolustusministeriölle.

Muihin tämän lain nojalla annettuihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

27 §

Täytäntöönpano- ja soveltamismääräykset

Tarkemmat määräykset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta antaa puolustusministeriö.

28 §

Toimivalta tämän lain alaan kuuluvissa asioissa

Jollei tästä laista muuta johdu tai jollei valtioneuvosto siirrä yksittäistapauksia koskevaa toimivaltaa puolustusministeriön alaiselle viranomaiselle, kuuluu ratkaisulta tämän lain alaan kuuluvissa asioissa puolustusministeriölle.

29 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 . Sillä kumotaan Lähi-idän suomalaisesta valvontajoukosta 7 päivänä joulukuuta 1956 annettu laki (584/56) ja suomalaisesta valvontajoukosta 26 päivänä toukokuuta 1964 annettu laki (276/64) siihen myöhemmin tehtyne muutoksineen.

Tätä lakia sovelletaan myös lain voimaan tullessa Yhdistyneiden Kansakuntien käytössä olevaan suomalaiseen rauhanturvaamisorganisaatioon.

Kunnes tässä laissa tarkoitetut valtioneuvoston ja puolustusministeriön päätökset on annettu ja ne ovat tulleet voimaan, noudatetaan päätöksiä, jotka on annettu kumotun lain tai sen nojalla annetun asetuksen nojalla, mikäli ne eivät ole ristiriidassa tämän lain kanssa.

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 1983

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Puolustusministeri *Veikko Pihlajamäki*